

Gebruikersraad Sociale Statistieken en Statistieken van de Leefomgeving

Verslag van de online vergadering van dinsdag 28 mei 2024

Aanwezig: Véronique Timmerhuis (ZonMW, vz), Valentin Neevel (VWS), Jeroen Slot (gemeente Amsterdam), Leo van Wissen (NIDI), André Rodenburg (IenW), Henri de Groot (Vrije Universiteit Amsterdam), Dorien Manting (PBL), Inez Joung (RIVM), Laurens Brandes (RIVM), Didier Fouarge (Universiteit Maastricht – ROA), Paulien Bongers (TNO), Florine Groenen (EZK), Joost Kappelhof (SCP), Jos Vranken (NBTC), Jantien Stoter (TU Delft / Kadaster), Matthijs de Jong (BZK), Rob Euwals (PBL), Hanneke Imbens (CBS), Martine de Mooij (CBS), Joost Huurman (CBS), Mireille Folkerts (CBS), Peter Nooteboom (CBS) en Maico Hoksbergen (CBS, verslag).

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent kort na 15:00 uur de vergadering en stelt de agenda vast. Er zijn geen aanvullende besprekingspunten.

2. Vorige bijeenkomst

Het verslag van de vergadering van 2 april 2024 was reeds definitief en zal via de CBS-website openbaar gemaakt worden.

3. Mededelingen

Vanuit het CBS wordt een korte toelichting gegeven op de mededelingen die met de stukken zijn toegezonden. Er zijn geen aanvullende vragen vanuit de raad. Vastgesteld wordt dat het overzicht van actuele ontwikkelingen rondom het CBS als nuttig wordt gezien.

4. Het CBS en Demografische ontwikkeling

Documenten: Presentatie Demografische Ontwikkeling.pdf
 Wat is er al Demografische Ontwikkelingen.xlsx

Martine de Mooij, statistisch onderzoeker bij het CBS en projectleider van het thema Demografische ontwikkeling, licht aan de hand van een presentatie de beoogde aanpak rond de maatschappelijke opgave Demografische ontwikkeling kort toe. Het CBS ontwikkelt hiervoor nieuwe informatie en presenteert bestaande informatie meer in samenhang. Dit sluit aan bij de doelen uit het CBS Meerjarenprogramma 2024-2028. Bij deze opgave gaat het om demografische ontwikkeling in combinatie met migratie, en koppelingen met de arbeidsmarkt, wonen en zorg. De presentatie en een overzicht van de reeds beschikbare statistieken over demografische ontwikkeling zijn als bijlage toegevoegd.

Het gaat hierbij om de CBS-plannen voor 2025 en 2026. Het CBS hoort graag de reactie hierop vanuit de raad. Benadrukt wordt dat het gaat om eenmalige financiering en dus niet om structurele dekking voor dit programma.

Na afloop van de presentatie reageren de leden van de raad. Uit de diverse opmerkingen en vragen wordt geconstateerd dat de gekozen thema's binnen de opgave Demografische ontwikkeling op instemming kunnen rekenen. De raad is blij dat demografie één van de focuspunten van het CBS is. Dit sluit ook aan op de werkzaamheden van de staatscommissie Demografie. Vanuit de raad wordt ook gevraagd om inzicht in de vergrijzing (vervangingsvraag), de opbouw van de in- en uitstroom op de arbeidsmarkt naar herkomst, opleiding en sector en de relatie met brede welvaart. Vanuit de raad worden PBL, EZK/DGBI, BZK/Wonen, CPB, SCP, ROA en de landelijke data-alliantie Toerisme en Recreatie genoemd als mogelijke samenwerkingspartners.

Het CBS geeft aan dat vanwege het beperkte aanvullende budget er is gekozen voor de drie thema's die het meest terugkwamen in het rapport van de staatscommissie.

De tijd voor dit agendapunt is beperkt. Aanvullende vragen/opmerkingen worden via de Zoom-chat gedeeld en zullen worden meegenomen. Voor overige vragen kan direct contact worden opgenomen met Martine de Mooij via e-mail.

Het CBS sluit af met te zeggen dat deze presentie de start markeert van de betrokkenheid van de raad, en dat het doel is om na te gaan of de voorgenomen aanpak aanspreekt. Dit onderwerp zal dan ook mogelijk terugkomen in een volgend overleg.

5. **Artificiële Intelligentie (AI)**

Document: AI voor en door het CBS gebruikersraad.pdf

Joost Huurman, hoofddirecteur Dataservice, Research en Innovatie neemt de raad in een presentatie nader mee in de CBS-aanpak rondom Artificiële Intelligentie (AI). Daarbij gaat hij onder meer in op de (r)evolutie van AI, de inzet van AI in het statistische proces, de beleidskaders rond AI en statistieken over AI. Huurman is bij het CBS in de lead voor dit thema, dat ook prioriteit krijgt bij de uitvoering van het CBS-meerjarenprogramma. De presentatie is als bijlage toegevoegd.

Vanuit de raad wordt aangegeven dat AI een belangrijke ontwikkeling is en dat partijen niet aan de zijlijn kunnen blijven staan. Het wordt dan ook als zeer terecht gezien dat het CBS hiermee bezig is. Daarbij wordt vanuit de raad tevens aangegeven dat het CBS door aspecten als transparantie, privacy, betrouwbaarheid en continuïteit de voorkeur geniet voor het verzamelen van informatie aan de hand van AI ten opzichte van commerciële organisaties. Wel is het belangrijk dat goed bezien wordt waar het werken met AI wel of juist geen meerwaarde biedt en om kennis hierover met elkaar te delen. De raad uit zijn bezorgdheid over het schijnbaar restrictieve rijksbeleid rond AI. Dat wordt ook juist als een argument gezien om het CBS hierin zaken te laten ontwikkelen vanwege de positie van het CBS.

Vanuit het CBS wordt aangegeven dat ook gebruik gemaakt wordt van commerciële partijen. Er worden in de praktijk ook problemen ervaren, onder meer met cloud-based werken. En ook ontbreekt veelal de noodzakelijke transparantie over de methode wanneer er statistieken met behulp van AI worden samengesteld.

De raad merkt op dat er mogelijk sprake kan zijn van administratieve lastenverlichting door het automatisch binnenhalen van gegevens. Het CBS bevestigt dit en in de praktijk gebeurt dit ook al, bijvoorbeeld bij de consumentenprijsindex (CPI). Ook is gekeken naar tekstherkenning, zoals het scannen van jaarverslagen. Verder wordt opgemerkt dat gebruik van AI in het onderwijs erg lastig is. Ook laat dit zich moeilijk vertalen in statistieken.

Na afloop van de presentatie vraagt het CBS naar suggesties voor aanvullende statistieken waarbij AI toegepast kan worden. Daarop is er in eerste instantie geen reactie, maar hierop kan later natuurlijk worden teruggekomen.

Het CBS geeft aan dat het belangrijk is om te leren van elkaar over dit thema. Zo is er ook een brede werkgroep van de rijks kennisinstellingen om van elkaar te leren, ook over AI. Afgesproken wordt om elkaar binnen de raad te blijven informeren over de voortgang. Het CBS zal verder nagaan hoe het CBS-beleid rond de omgang met AI gedeeld kan worden met de leden van de raad.

6. **European Green Deal**

Document: European Green Deal.pdf

Door Mireille Folkerts en Peter Nooteboom, beiden statistisch onderzoeker bij het CBS en binnen het programma European Green Deal (EGD) bij het CBS coördinator dashboard respectievelijk secretaris, wordt een presentatie gegeven over dit CBS-programma, de geïnventariseerde informatiebehoefte en het EGD-dashboard. De focus op de EGD is onderdeel van het CBS-meerjarenprogramma. De monitoring op dit terrein is vooral voor nationale

stakeholders. Bij de ontwikkeling van de indicatoren in het dashboard is aangehaakt op de informatiebehoefte zoals die bij diverse gebruikers (waaronder deze gebruikersraad) is geïnventariseerd.

Na de presentatie is de gebruikersraad verdeeld in subgroepen (break-out rooms) waarin verder is doorgesproken over het dashboard. In deze kleinere groepen kwamen zowel praktische aspecten rond het dashboard ter sprake als meer inhoudelijke punten. Onder meer de volgende punten werden na afloop teruggekoppeld:

- De vormgeving ziet er goed uit en het dashboard is prettig in het gebruik;
- De zoekfunctie op het dashboard zoekt binnen de hele CBS-website en niet in het dashboard zelf. Het zou een verbetering zijn als dit wel het geval is;
- De stapelgrafieken laten niet het totaal zien, alleen de cijfers per onderdeel;
- Een korte gebruikshandleiding zou een nuttige aanvulling kunnen zijn;
- Doorverwijzingen naar andere dashboards of naar locaties waar aanvullende informatie gevonden kan worden zouden een toevoeging kunnen zijn;
- Een vergelijking met andere landen zou een goede aanvulling zijn;
- Het zou fijn zijn als er op lager niveau ontsloten kan worden. Er wordt bijvoorbeeld in sommige gevallen uitgesplitst naar sector. Als de industriector 80% van de statistiek bepaalt, is het fijn om deze ook uit te splitsen; Bedenk bij het uitwerken van het dashboard wat precies de doelgroep is. Richt je je op experts of op leken?
- Kijk of er regionale uitsplitsingen kunnen komen van de gepresenteerde indicatoren;
- Er wordt nu weinig context gegeven of Nederland goed bezig is. Producersen we nu bijvoorbeeld veel of weinig afval ten opzichte van de productie? Een ketenbenadering zou hierbij kunnen helpen. Of de concrete doelen uit de green deal in de grafieken verwerken. Het laatste doet het CBS al waar mogelijk;
- Samenwerking met het project 'De Staat van de Bestemming', die o.a. met het CBS wordt ontwikkeld zou interessant kunnen zijn;
- De wens bestaat om aan te sluiten op de Monitor Brede Welvaart. Dit zal nog verder worden uitgewerkt.

In de korte afrondende discussie wordt aangegeven dat de EGD momenteel onder druk staat en op onderdelen wordt uitgekleeft. Dat zal dus ook gevolgen hebben voor de uitwerking/focus door het CBS. Er is ook behoefte aan een koppeling van de indicatoren met de EGD-beleidsdoelen. Daarbij geldt overigens dat het monitoren van beleidsdoelen ook bij partijen als PBL ligt. Daarbij maakt PBL de doorrekeningen naar de toekomst. Het CBS verzorgt de monitoring op wat is gerealiseerd in de achterliggende periode. De raad spreekt de wens uit dat er geen verschillen zitten tussen wat het CBS en andere partijen presenteren.

Ook geeft de raad aan dat het CBS zich niet te veel zou moeten richten op door de politiek bepaalde, en daarmee tamelijk veranderlijke, doelen. Het CBS benadrukt een verantwoordelijkheid te hebben in het meten van en publiceren over een thema als duurzaamheid maar beseft zich dat het politieke klimaat rond thema's kan veranderen.

De leden van de raad worden bedankt voor de nuttige feedback. Ook na afloop van de vergadering kunnen suggesties natuurlijk nog worden gedeeld.

7. Agendavoorstellen najaarsvergadering 2024

Het CBS stelt voor om bij de najaarsvergadering in te gaan op de opvolging van StatLine. StatLine zal namelijk uitgefaseerd worden en dit zal gevolgen hebben voor het CBS en gebruikers. Voorts zal worden gezien of er over één van de thema's uit het CBS-meerjarenprogramma meer verteld kan worden, bijvoorbeeld over het thema Wonen.

Vanuit de raad wordt gesuggereerd om het onderscheid tussen stad en platteland te agenderen. Hierbij zouden dan meerdere thema's belicht kunnen worden. Dit onderwerp staat ook op de groslijst van onderwerpen.

8. Rondvraag en sluiting

Er zijn geen punten voor de rondvraag en rond 17:00 uur sluit de voorzitter de vergadering. De najaarsvergadering zal binnenkort worden ingepland. Deze zal fysiek zijn en waarschijnlijk plaatsvinden ten kantore van ZonMW te Den Haag.